

"Spojrzenie w październikowe niebo"

"Gdy październik ciepło trzyma, zwykle chłodna bywa zima"

Przysłowie to prognozuje nam ciepłą i pogodną *Złotą Polską Jesień*. Oczywiście cieszymy się z faktu, że Słońce nie próżnuje, chociaż jego deklinacja z dnia na dzień maleje, a w związku z tym długość dnia u nas na półkuli północnej stale się skraca, z czym musimy się niestety pogodzić. W Małopolsce ubędzie dnia aż 109 minut, z 11 godz. 39 minut na początku października do 9 godz. 50 minut na końcu miesiąca. Słońce w sobotę 1 października wschodzi o godz. 6.40, a zachodzi o 18.19, natomiast w ostatnim dniu miesiąca wszędzie o 6.28, a schowa się pod horyzontem już o 16.18. Ten dzień będzie jeszcze dłuższy od najkrótszego dnia roku o 104 minuty! Nasza dzienna gwiazda w dniu 23 X przejdzie ze znaku *Wagi* w znak *Skorpiona*.

W tym miesiącu nadal spodziewamy się zwiększonej aktywności magnetycznej Słońca (plamy, rozbłyski, protuberancje), związanej z licznymi centrami aktywności (plamami) w jego fotosferze. Nasza gwiazda podąża do maksimum swej aktywności w XXV cyklu, a przewidywane jest ono przez heliofizyków na przełomie lat 2024/25. Obecnie często szykuje jakieś niespodzianki, którymi może nas zadziwić lub nawet zaskoczyć, dlatego też warto i należy prowadzić bezpieczne obserwacje Słońca. Uwaga! W nocy z 28/29 października (z soboty na niedzielę) śpimy rano o godzinę dłużej, przechodzimy bowiem na *Czas Zimowy* (środkowoeuropejski), czyli cofamy dotychczasowe wskazania zegarów o godzinę. Oficjalnie należy to uczynić w nocy o godz. 3, w niedzielę 29 X (dotyczy to w szczególności kolejnictwa i lotnictwa). Praktycznie najlepiej cofnąć wskazania zegarów o godzinę jeszcze przed ułożeniem się do snu.

Ciemne bezksiężycowe noce dogodne do obserwacji astronomicznych będą w połowie miesiąca, a kolejność faz Księżyca jest następująca: ostatnia kwadra 6 X, nów 14 X, pierwsza kwadra 22 X i pełnia 28 X o godz. 12.49. W apogeum (najdalej od Ziemi) znajdzie się Księżyc 10 X o godz. 6, a w perygeum (najbliżej Ziemi) będzie 26 X o godz. 5. Ponadto 28 X wystąpi widoczne w Polsce częściowe zaćmienie Księżyca. Początek o godz. 21.34, maksymalna faza (0.13) o godz. 22.14, a zjawisko zakończy się o godz. 22.53. Nasz naturalny satelita Ziemi "spacerując" po październikowym niebie przewędruje w pobliżu planet: Jowisza (1 X o godz. 23 i 29 X o godz. 4), Saturna (24 X o godz. 3) i Urana (30 X o godz. 2). Zbliży się też do Plejad (2 X tuż po północy) na odległość jednego stopnia. Na jesiennym niebie wieczorem dostrzeżemy w kolejności gwiazdozbiory: Pegaza, Andromedy, Perseusza, Byka, a tuż po północy pojawią się na wschodzie już konstelacje typowo zimowe Bliźniąt i Oriona.

Merkury skrywa się w tym miesiącu w blasku Słońca, zatem nie będzie u nas widoczny. Wenus widoczna jest nad ranem, po godzinie 4. Jako Jutrzenka cały czas poprzedzać będzie w tym miesiącu, o dobre dwie godziny, wschód Słońca. W nocy 23/24 października będzie w maksymalnej elongacji zachodniej, czyli najdalej na niebie od Słońca, w odległości 46

stopni. Mars, podobnie jak Merkury, ginie już z wieczora w promieniach naszej gwiazdy, a widoczny będzie rankiem, ale dopiero po Nowym Roku.

Jowisza i Saturna, gazowe olbrzymy, możemy obserwować od wieczora na wschodnim niebie praktycznie przez całą noc, bowiem Jowisz będzie w opozycji do Słońca 2 listopada, a Saturn był już w opozycji 27 sierpnia. Planety te przebywają odpowiednio w gwiazdozbiornie Barana i Wodnika. Uran gości w gwiazdozbiornie Barana, możemy go obserwować lunetą praktycznie przez całą noc. Natomiast Neptun przebywa w gwiazdozbiornie Wodnika i widoczny jest przez teleskop od wieczora też przez całą noc.

Od 2 października aż do 7 listopada promieniują szybkie meteory z roju Orionidów, które wchodzi w górne warstwy atmosfery ziemskiej z prędkościami nieco ponad 60 km/sek. Maksimum roju przypada na 21 X, możemy wtedy oczekiwać do 25 "spadających gwiazd" na godzinę. Radiant meteorów leży na granicy gwiazdozbiornie Orion i Bliźniąt (południowo-wschodnia część nieba). Warunki obserwacji ich maksimum będą dość dobre w tym roku, ponieważ Księżyc jest wtedy po pierwszej kwadrze, wschodzi o godz. 14.45, a zachodzi o godz. 22.06. Natomiast od 6 do 10 października (z maksimum 7/8 X) promieniują powolne meteory Drakonidy, których radiant leży wysoko, w gwiazdozbiornie Smoka. Warunki do ich nocnych obserwacji nie będą łatwe, bo Księżyc będzie 2 dni po ostatniej kwadrze i wschodzi o północy.

Natomiast dla wzbudzenia nie tylko obserwacyjnych refleksji po tegorocznej wakacyjnej pogodzie odwołam się do sprawdzonego przysłowia:

"Po świętej Brygidzie (8 X) babie lato przyjdzie."